

ТАҚРИЗ

ба автореферати диссертатсияи Сайдахмадзода Рачабалӣ Сайдахмад дар мавзӯи «Таъсири калсий, стронсий ва барий ба хосиятҳои физикавӣ-механикӣ ва химиявии хӯлаи алюминийи $\text{AlCu}_{4,5}\text{Mg}_1$ навъи дюралюминий», ки барои дарёфти дараҷаи илмӣ номзади илмҳои техникӣ аз рӯйи ихтисоси 2.5.16. Маводшиносӣ дар саноати металлургия пешниҳод гардидааст

Дар шароити муосири рушди саноати металлургия, мошинсозӣ, ҳавопаймосозӣ, нақлиёт ва дигар соҳаҳои техника истифодаи маводи сабук, мустаҳкам ва ба таъсири ҳарорату муҳити корӣ устувор аҳамияти хоса дорад. Хӯлаҳои алюминийи навъи дюралюминий бо маҷмӯи муносиби хосиятҳои механикӣ ва зичии нисбатан паст дар техника васеъ истифода мешаванд. Дар баробари ин, баланд бардоштани устувории онҳо, беҳтар намудани хосиятҳои механикӣ, гармофизикӣ, термодинамикӣ ва электрохимиявӣ яке аз самтҳои муҳими таҳқиқоти муосири маводшиносӣ ба ҳисоб меравад.

Аз ин нуқтаи назар, омӯзиши таъсири калсий, стронсий ва барий ба хӯлаи $\text{AlCu}_{4,5}\text{Mg}_1$ навъи дюралюминий масъалаи муҳим ва дорои аҳамияти назариявӣ амалӣ мебошад. Интиҳоби мавзӯро метавон саривақтӣ ва асоснок арзёбӣ намуд, зеро муайян намудани қонуниятҳои тағйирёбии сохтор ва хосиятҳои хӯла ҳангоми ворид намудани элементҳои иловагӣ имконият медиҳад, ки хусусиятҳои қорини маводи металлӣ беҳтар карда шаванд.

Аз маълумоти дар автореферат овардашуда бармеояд, ки таҳқиқот аз мукаддима, панҷ боб, хулоса, тавсияҳо оид ба истифодаи амалии натиҷаҳои таҳқиқот, рӯйхати адабиёт, интишорот ва замимаҳо иборат мебошад.

Муаллиф таҳлили адабиёти илмиро оид ба сохтор ва хосиятҳои хӯлаҳои алюминийи навъи дюралюминий, хосиятҳои гармофизикии алюминий ва металлҳои ишқорзаминӣ, кинетикаи оксидшавӣ ва рафтори зангзании алюминий ва хӯлаҳои онро анҷом додааст. Инчунин, дастгоҳҳо ва усулҳои омӯзиши хосиятҳои механикӣ ва гармофизикии хӯлаҳо, усули гармогравиметрии таҳқиқи кинетикаи оксидшавӣ ва усулҳои омӯзиши хосиятҳои электрохимиявиро баррасӣ намуда, натиҷаҳои омӯзиши таъсири калсий, стронсий ва барийро ба хосиятҳои механикӣ, гармофизикӣ ва гармодинамикии хӯлаи $\text{AlCu}_{4,5}\text{Mg}_1$ пешниҳод кардааст.

Таъсири калсий, стронсий ва барий ба раванди оксидшавии хӯлаи $\text{AlCu}_{4,5}\text{Mg}_1$ мавриди таҳқиқ қарор гирифтааст. Омӯзиши чунин равандро барои арзёбии устувории хӯла ҳангоми истифода дар ҳароратҳои гуногун аҳамияти назариявӣ ва амалӣ дорад. Ҳамчунин, натиҷаҳои таҳқиқоти потенциостатикӣ ва рафтори зангзании электрохимиявии хӯлаи алюминий бо иловаҳои калсий, стронсий ва барий дар муҳити электролити NaCl пешниҳод

шудаанд. Ин самти таҳқиқот махсусан муҳим мебошад, зеро устувории зангзании хӯлаҳо яке аз нишондиҳандаҳои асосии қобилияти истифодаи онҳо дар муҳитҳои гуногуни корӣ ба ҳисоб меравад.

Аз мазмуни автореферат чунин бармеояд, ки дар диссертатсия таъсири маҷмӯи калсий, стронсий ва барий ба хосиятҳои хӯлаи $AlCu_{4,5}Mg_1$ аз якҷанд ҷанбаҳои ба ҳам алоқаманд-сохторӣ, механикӣ, гармофизикӣ, термодинамикӣ, оксидшавӣ ва электрохимиявӣ – мавриди омӯзиш қарор гирифтааст.

Арзиши илмӣ кор, пеш аз ҳама, дар муайян намудани қонуниятҳои тағйирёбии нишондиҳандаҳои физикавӣ-механикӣ ва химиявӣ хӯла вобаста ба таркиби он ва хусусияти элементҳои иловашуда зоҳир мегардад. Натиҷаҳои таҳқиқот барои рушди заминаҳои назариявӣ маводшиносии хӯлаҳои алюминий, махсусан барои фаҳмидани таъсири элементҳои ишқорзаминӣ ба сохтор, хосиятҳои механикӣ, гармофизикӣ ва химиявӣ дюралюминий аҳамияти муайян доранд.

Аҳамияти амалии кор дар имконияти истифодаи натиҷаҳои бадастомада ҳангоми интиҳоби таркиби хӯлаҳои алюминий ва таҳияи маводи дорои нишондиҳандаҳои беҳтари механикӣ, ҳароратӣ ва коррозионӣ ифода меёбад. Натиҷаҳои таҳқиқот метавонанд барои ҳалли масъалаҳои вобаста ба баланд бардоштани устуворӣ ва эътимоднокии хӯлаҳои алюминий дар шароити гуногуни истифода муфид бошанд.

Маҷмӯи усулҳои истифодашуда-таҳқиқи хосиятҳои механикӣ ва гармофизикӣ, таҳлили гармогравиметрӣ, омӯзиши кинетикаи оксидшавӣ ва таҳқиқоти потенциостатикӣ – ба хусусияти масъалаҳои гузошташуда мувофиқат менамояд.

Муҳим аст, ки муаллиф таъсири элементҳои интиҳобшударо на танҳо аз рӯйи як нишондиҳанда, балки дар маҷмӯи хосиятҳои муҳими хӯла таҳқиқ намудааст. Ин муносибат имкон медиҳад, ки натиҷаҳои бадастомада дорои арзиши нисбатан баланди илмӣ ва амалӣ бошанд.

Дар маҷмӯъ, аз таҳлили автореферат бармеояд, ки диссертатсияи Сайдахмадзода Раҷабалӣ Сайдахмад ба масъалаи мубрами илмӣ ва амалии соҳаи маводшиносӣ бахшида шуда, бо истифода аз усулҳои мувофиқи таҳқиқотӣ таъсири калсий, стронсий ва барий ба хосиятҳои физикавӣ-механикӣ ва химиявӣ хӯлаи алюминийи $AlCu_{4,5}Mg_1$ навъи дюралюминий омӯхта шудааст.

Дар баробари ҷиҳатҳои мусбат, дар автореферат баъзе камбудҳои ҷузъӣ низ ба назар мерасанд. Аз ҷумла, баъзе натиҷаҳои таҷрибавӣ метавонистанд бо ҷадвалҳо ва расмҳои иловагӣ муфассалтар шарҳ дода шаванд. Ҳамчунин, дар баъзе мавридҳо тавзеҳи таъсири алоҳидаи калсий, стронсий ва барий ба тағйирёбии нишондиҳандаҳои хӯла метавонад равшантар пешниҳод гардад.

Камбудихои мазкур хусусияти ҷузъӣ дошта, ба арзиши илмӣ ва амалии диссертатсия таъсири ҷиддӣ намерасонанд.

Қор дорои аҳамияти назариявӣ ва амалӣ буда, натиҷаҳои бадастомада барои рушди маводшиносии ҳӯлаҳои алюминий ва такмили хусусиятҳои истифодаи онҳо аҳамияти муайян доранд. Мазмун ва самти таҳқиқот ба ихтисоси 2.5.16. Маводшиносӣ дар саноати металлургия мувофиқат менамояд.

Бо дарназардошти аҳамияти мавзӯ, сатҳи таҳқиқоти анҷомдодашуда, натиҷаҳои бадастомада ва аҳамияти илмӣ-амалии онҳо, чунин мешуморем, ки диссертатсияи Сайдахмадзода Раҷабалӣ Сайдахмад дар мавзӯи «Таъсири калсий, стронсий ва барий ба хосиятҳои физикавӣ-механикӣ ва химиявии ҳӯлаи алюминийи $AlCu_{4,5}MgI$ навъи дюралюминий» ба талаботи муқарраргардида барои қорҳои диссертатсионӣ ҷавобгӯ буда, муаллифи он сазовори дарёфти дараҷаи илмӣ номзади илмҳои техникӣ аз рӯи ихтисоси 2.5.16. Маводшиносӣ дар саноати металлургия мебошад.

Тақриздиханда:

Мудир кафедраи геология ва қорҳои
маркшейдерӣ Донишқадаи кӯҳию
металлургии Тоҷикистон, д.и.т., профессор

Самадова Г.М.

Суроға: 735730, Ҷумҳурии Тоҷикистон, ш. Бӯстон, кӯч. Баротов А, 6,
Донишқадаи кӯҳию металлургии Тоҷикистон.

Тел: (+992) 92 775 79 31

E-mail: guli1964@list.ru

Имзои д.и.т., профессор Самадова Г.М.-ро тасдиқ менамоям:

Сардори раёсати кадрҳо ва қорҳои махсуси
Донишқадаи кӯҳию металлургии Тоҷикистон

Муминова Д.М.

01.03.2026г.